

Η ΓΚΙΜΠΕΡΝΑ

Τὸ Τραγοῦδι τῆς Γκίμπερνας

- Στὴν κακαῦμέν' τὴ Γκιούμπερνα
πάει Τούρκους, πανάει (πάει) Φράγκους.
Πᾶν γὰρ τὰ πατήσουν τόπους.
Κὰν καναένα κι' ἂν δὲν ἰβοῦχαν,
5 μόν' τὴν δόλια τὴν Παγούνον
ἔκαισαν καὶ τὴν ξιτάζουν:
— Κόρη μ', Ρουμιοπούλα εἶσαι,
κόρη μ' Τουρκοπούλα εἶσαι;
10 "Ὁχ', ἀφέντη μ', Τουρκοπούλα.
— Τ' εἶν' τὰ νύχια σου βαμμένα,
τὰ μαλλιά σ' μπογνιατισμένα;
— "Εχον μπογιατίζῃ σὴν πόρτα μ',
μιζουργιάν' (¹) σὺ μίγυλό σου
15 κ' εἶν' τὰ νύχια σου βαμμένα,
τὰ μαλλιά μ' μπογνιατισμένα.

Ἡ Γκίμπερνα ἢ Γκίμπιρνα, ἡ ὁποία, καθὼς εἰς τὸ ἀνωτέρω λαϊκὸ τραγοῦδι, λέγεται καὶ Γκιούμπερνα ἢ σπανιώτατα Γκιούμπιρνα, εἶναι μία ἀπόκορημος καὶ μαστοειδὴς βουνόκορυφή τῆς Ροδόπης, ὕψους ἑξακοσίων περίπου μέτρων ἀνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, μίαν καὶ πλέον ὥραν ΝΑ. τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ χωρίου Λαδιᾶς, τὸ ὁποῖον κεῖται ΝΔ. τοῦ Σουφλίου καὶ ἀπέχει δύο περίπου ὥρας ἀπ' αὐτό.

Ἡ Γκίμπερνα εἶναι μέρος ὄχυρότατον, σώζονται δὲ ἀκόμη ἐπ' αὐτῆς τὰ εἰρεῖπια ἀρχαίου φρουρίου, τὸ ὁποῖον πιθανῶς εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ φρούρια, τὰ γνωστὰ καὶ σήμερον μὲ τὸ ὄνομα *παλιόκαστρα*, ἀπὸ τὰ ἑκατὸν εἴκοσι, τὰ ὁποῖα ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἔκτισε εἰς τὰς ὄχυνάς διόδους τῆς Ροδόπης, πρὸς ἀσφάλειαν τῆς πεδινῆς Θράκης ἀπὸ τὰς συχνότατας ἐπιδρομὰς τῶν ὀρεινῶν βαρβάρων φυλῶν, ἀπὸ τῆς Βησσαπάρας (Τατάρ — Παζαρτζίκ) μέχρι τοῦ Αἰγαίου (²).

Ἡ Γκίμπερνα κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα

1) Μπιζουργιάννης, ὁ πλανόδιος πραγματευτής, πωλὼν στὰ χωρία ψιλικά, βαφὲς καὶ τὰ τοιαῦτα.

2) Προκοπ. Περὶ Κτισμάτων, «Ἐν Ροδόπῃ τὰ καινούργια», IV 11 σελ. 305, ἔκδ. Βόννης.

Αρχιμήδης
Θεσσαλονίκη
Λαογραφικὴ
Εταιρεία
Βουλιαγμένη
Ἀθῆναι τ. 4.
†937-1938

φρούρια τῆς Ροδόπης, σώζονται δὲ ἐπ' αὐτῆς τὰ ἐρείπια πολλῶν οἰκήσεων, στρατώνων πιθανῶς, ὡς καὶ τὰ ἐρείπια ἐκκλησίας.

Παραδόσεις καὶ θρύλοι, κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῶν κατοίκων Δαδιδῆς, σώζονται τὰ ἑξῆς :

1.—Λέγουν, ὅτι, ὅταν ὁ Δῆμος, ἄρχων τοῦ Λιδυμοτείχου καὶ ἀδελφὸς τῆς Παγούνης, ἀρχόντισσας τῆς Γκίμπερνας, ἐπρόκειτο νὰ κτίσῃ τὸ φρούριον τοῦ Λιδυμοτείχου, εἰδοποίησε τὴν ἀδελφήν του Παγούνην (Παγώναν) νὰ κόψῃ ἀπὸ τὸν βράχον τῆς Γκίμπερνας ἓνα κομμάτι καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὸ Λιδυμοτείχον, διὰ νὰ τεθῇ ὡς θεμέλιος λίθος τοῦ φρουρίου. Ἡ Παγούνη ἔστειλε τὴν πέτραν κατ' ἄλλους μὲ μουλάρι, κατ' ἄλλους μὲ ἀνθρώπων κατὰ τινα δὲ παράδοσιν τὴν ἐφορτώθη ἡ ἰδία ἐπὶ κεφαλῇς, ἐνῶ συγχρόνως ἐβάδιζε γνέθουσα. Μόλις ὅμως ἐφθάσε μίαν ὥραν περίπου ἔξω τοῦ Λιδυμοτείχου, ὀλίγον ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀμόριον (Καραμπερλή), ἀπεσταλμένος τοῦ Δήμου εἰδοποίησε τὴν Παγούνην, ὅτι ἤρχισε ἡ θεμελίωσις τῶν τειχῶν καὶ ἐπομένως εἶναι περιττὸς ὁ θεμέλιος λίθος. Τότε ἡ Παγούνη ἄφησε τὸν λίθον καὶ ἔπεσε κάτω.

Ὁ λίθος αὐτὸς σώζεται μέχρι σήμερον ὀλίγον ἔξω τοῦ Σουφλίου, ὀνομαζόμενος *τρανὴ πέτρα*, ἡ ὁποία ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1924, ὅταν ἐτεμαχίσθη καὶ ἐχρησιμοποιήθη εἰς σκυροδόκωσιν.

Ταῦτα ὅλα εἶναι μακρὸναι θοῦλοι, διατηρούμενοι στὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μὲ ἱστορικὸν σπόρον τὴν ἀνησυχίαν καὶ τραγικὴν βασιλείαν τοῦ Καντακουζηνοῦ εἰς τὸ Λιδυμοτείχον περὶ τὸ μέσον τοῦ δεκάτου τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος.

2.—Κατὰ τὴν ἀλυσιν τοῦ φρουρίου τῆς Γκίμπερνας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἡ Παγούνη ἐμβῆκε εἰς μίαν ὑπόνομον, διὰ νὰ σωθῇ. Ἐνα χοιρίδιον ὅμως, τὸ ὁποῖον ἐπῆλθαιε μαζὺ της, δὲν ἐπρόλαβε νὰ κρυφθῇ μέσα εἰς τὴν ὑπόνομον, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲ ἐπρόδοσε τὴν κρύπτην καὶ ἡ Παγούνη συνελήφθη ἀπὸ τοὺς κατακτητάς.

Καὶ σήμερον ἀκόμα ὑποδεικνύεται μία μεγάλη ὀπή, ἡ ὁποία λέγεται «*τῆς Παγούνης τρύπα*»

3.—Λέγουν, ὅτι ἡ ὑπόνομος αὕτη συγκοινωνεῖ ὑπογείως μὲ τὴν βουνόκορυφὴν Ἀδᾶ—Τεπέ, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς βορρᾶν τῆς Γκίμπερνας καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτὴν περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας. Καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδᾶ—Τεπέ σώζονται ἐρείπια παλαιοκάστρου. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ σχετικὸν λαϊκὸν δίστιχον :

«Στὴν Γκιούμπιρνα ἔχον τοὺ βιό μ'
κὶ στὸν Ἀδᾶ—Τεπέ τοὺ κιχρί μ'.»

Κατὰ τὰς ἀφηγήσεις πολλῶν καὶ σήμερα ἀκόμα εἰς τὸ Ἀδᾶ—Τεπέ εὐρίσκουν σκάπτοντες πιθάκια μὲ κεχρὶ καί, ὅταν βρέξῃ δυνατά, παρασύρεται τὸ κεχρὶ εἰς τὸ παρακείμενον ρεῦμα.

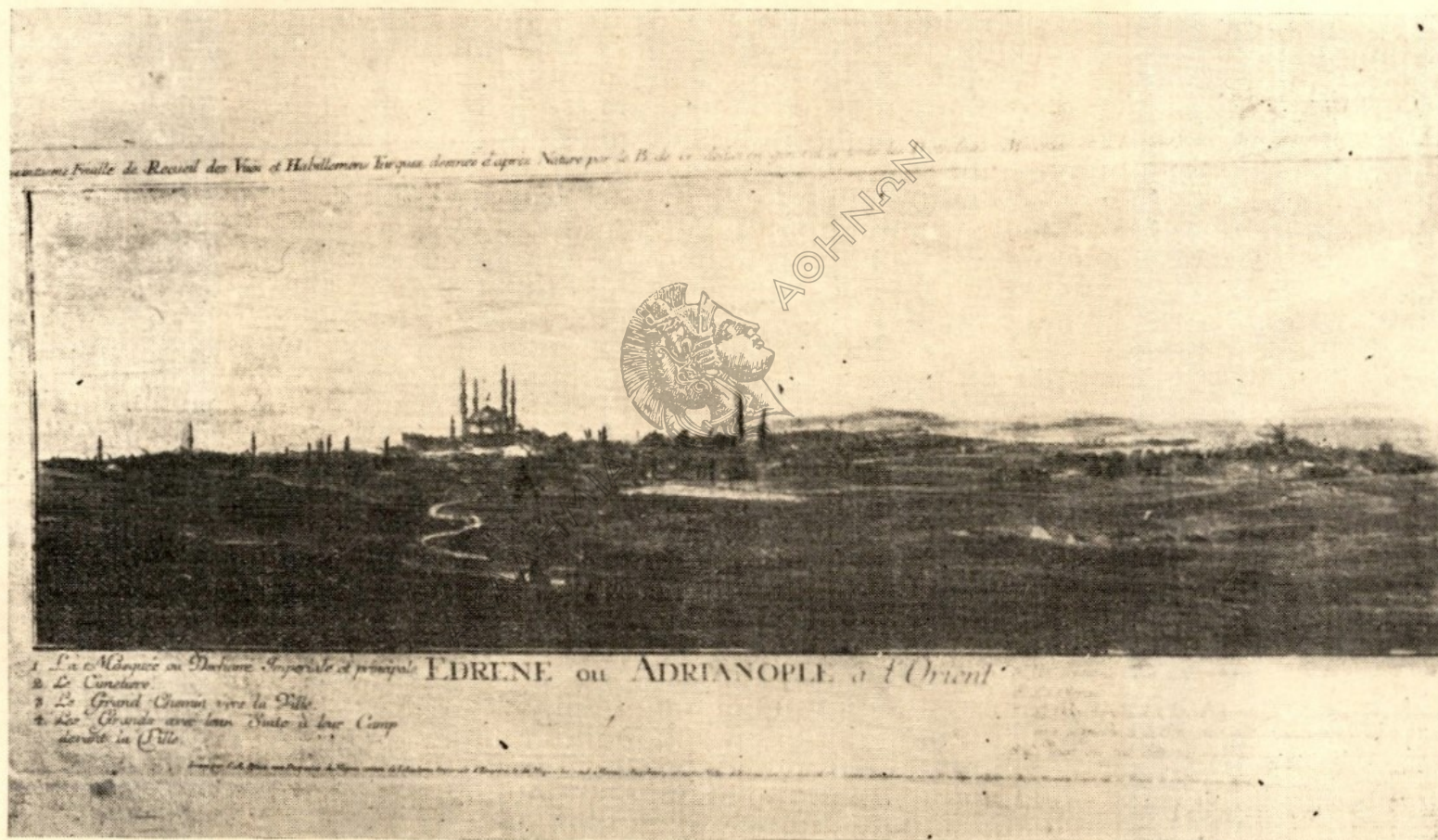
4.—Ὁ Ἀράκης μὲ τὰ φλωριά. Λέγουν, ὅτι κατὰ τὴν ὥραν τῆς Ἀνα

στάσεως τοῦ Πάσχα ἐπάνω εἰς τὴν Γκίμπερνα ἕνας Ἀράπης λιχνίζει τὰ φλωριά του. Ὅποιος κατορθώσῃ ἐκείνην τὴν στιγμήν νὰ ρίξῃ ἕνα φόρεμά του καὶ φύγῃ πέραν τῶν ὁρίων τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀράπη, χωρὶς νὰ τὸν προλάβῃ ὁ Ἀράπης, γίνεται κάτοχος ὅλων τῶν φλωριῶν, τὰ ὁποῖα θὰ πέσουν ἐπάνω στὸ φόρεμα ποὺ ἔρριψε. Ἀλλ' ἐὰν δὲν προφθάσῃ νὰ φύγῃ, τότε τὸν χαντακώνει ὁ Ἀράπης.

5.—Ὅποιος μένει «στῆς Γκίμπερνας τὸν κόρφο», δηλ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς, θὰ φάγῃ μὲ ἀσημένιο κουτάλι. Ὅσοι μένουσιν «στῆς Γκίμπερνας τὸν κόρφο» μένουσιν ἀπόρροιστοι κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς ἀλλοφύλων καὶ κατὰ τοὺς πολέμους.

6.—Ἀπὸ τὴν Γκίμπερναν πηγάζει ἕνας ὀρμητικὸς χεῖμαρρος. Λέγουσιν ὅτι ὁ χεῖμαρρος αὐτὸς χάνεται ὑπογείως καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τῆς Μαρωνείας.

Σῶζεται δὲ σχετικῶς θερῶς, κατὰ τὸν ὁποῖον κάποιος βοσκὸς βόσκων τὰ κατσίκια του κοντὰ στὸν χεῖμαρρον ἔπαιξε τὴν φλογερά του, ἐκράτει δὲ εἰς τὴν μασχάλην του τὴν ράβδον του. Μίαν ἡμέραν ἀπὸ ἀπροσεξίαν ἔπεσε ἡ ράβδος στὸν χεῖμαρρον καὶ χάθηκε. Μετὰ τινὰ καιρὸν ὁ βοσκὸς ἐταξείδενσε καὶ ἔφθασε εἰς τὴν Μαρωνείαν. Τῇ Κυριακῇ εἶδε τὴν ράβδον τὸν κορμασμένην στὸν τοῖχον τοῦ καφενείου καὶ εἶπε, ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτόν. Οἱ θαμῶνες κατὰπληκτοὶ εἶπον, ὅτι εὐρέθη εἰς τὴν πασάϊαν καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, νὰ ἀνήκῃ εἰς ἄνθρωπον ποὺ ἦλθε ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς Θράκης. Τότε ὁ βοσκὸς πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων του εἶπε, ὅτι μέσα εἰς τὴν κοιλότητά τῆς ράβδου εὐρίσκονται τρίαγυα λίρες. Ἐλαβε ἀμέσως τὴν ράβδον, τὴν ἤνοιξε μὲ ἕνα κομβίον καὶ πράγματι οἱ Μαρωνῖται, ἀφοῦ ἐπέισθησαν πλέον περὶ τῆς ἀληθείας, ἔδωσαν τὴν ράβδον καὶ τὰ χρήματα εἰς τὸν Λαδιώτην βοσκόν.

Η ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗ. (Εκ τῆς συλλογῆς Jordan Bassermann τοῦ Ἐθνολ. Ἱστορικοῦ Μουσείου).